



BAUDELAIRE

JEAN-PAUL SARTRE



JEAN-PAUL SARTRE 21 Haziran 1905'te Paris'te doğdu. *École Normal Supérieure*'den arkadaşlarıyla birlikte genç yaşta kendi sınıfının, yani burjuvazinin değer ve geleneklerini eleştirmeye başladı. Bir süre Havre Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yaptı, sonra felsefe eğitimini Berlin'deki Fransız Enstitüsü'nde sürdürdü. İlk felsefi metinlerinden itibaren varoluşçuluğa götürecek bir düşüncenin özgürlüğü göze çarpar. Sartre büyük kitlelerce daha çok anlatılarıyla tanındı. Zamanının sorunlarını ele almaya özen gösteren Jean-Paul Sartre yaşamının sonuna dek yoğun bir siyasal etkinlik gösterdi. 15 Nisan 1980'de Paris'te öldü.

Baudelaire
Jean-Paul Sartre

Orijinal Adı: *Baudelaire*

İthaki Yayınları - 1188

Edebiyat - 195

Yayın Koordinatörü: *Tuğçe Nida Sevin*

Yayına Hazırlayan: *Selçuk Aylar*

Kapak Tasarımı: *Şükrü Karakoç*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*

1. Baskı, Şubat 2017, İstanbul

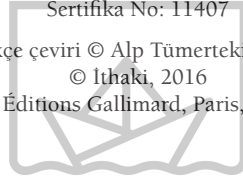
ISBN: 978-605-375-645-3

Sertifika No: 11407

Türkçe çeviri © Alp Tümertekin, 2003

© İthaki, 2016

© Éditions Gallimard, Paris, 1947



i t h a k i

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguin Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97

Sertifika No: 29652

JEAN-PAUL SARTRE
BAUDELAIRE

Çeviren: Alp Tümertekin



ithaki



ithaki



i t h a k i

Sunuş

Charles Baudelaire'in yeteneğini –kendisinin seçtiği, istediği, en azından kabul ettiği alın yazısı, yoksa edilgence katlandığı yazgı değil– saptamak ve de şiirinin bir mesaj taşıyıp taşımadığını ve ele aldığımız örnek çerçevesinde, söz konusu iletinin en geniş anlamıyla insanca hangi içeriğe sahip olduğunu belirlemek... Bu konuya felsefecinin yapacağı müdahale, eleştirmenin ve –hekim olsun ya da olmasın– ruhbilimcinin müdahalesi kadar, toplumbilimcinin müdahalesinden de farklıdır. Felsefeci burada Baudelaire'in şiirini kantara vurmayacağı gibi –yani, bu şiire ilişkin bir değer yargısı ileri sürmeyecek ya da bu şiiri çözmeye yarayacak bir ipucu vermeye çalışmayacaktır– *Kötülük Çiçekleri*'ni kaleme alan şairin kişiliğini, fizik dünyadaki görüngülerden biri gibi analiz de etmeyecektir. “Lânetli Şair”in neredeyse efsaneleşmiş ilk örneği olan Baudelaire'in yaşadığı deneyimin görünür yanlarını –yani, dışardan inceleyerek– ele almakla yetinmek yerine, tam tersine içeriden yeniden yaşamaya çalışmak... Bunun için de, gerçek anlamda yapıtı denilen bütünün dışında, kendisine ilişkin yaptığı itirafları ve yakınlarıyla yazışmalarından edinilen verileri asıl temel olarak kabul etmek: işte, elinizdeki çalışmanın yazarı, bir felsefeci olarak, böyle bir amacı benimsemişti; ancak, şimdi yeni ba-

sımı yapılan bu metin, ilk yayımlandığında bir *Ecrits intimes* derlemesine “giriş” oluşturmaktan öteye geçmediği için, yazar da amacını belirli sınırlar içinde gerçekleştirebilecektir. Bu metnin, şimdiye kadar payına bir tek suçlunun teki ve de şair olmakla övünmek düşen ve de toplumun gerçekten yıllar boyu duvarlar ardına hapsettiği birine –gerek kişiliği gerekse yazdıkları konusunda ne düşünürsek düşünelim– adandığını söylemek sanırım yararsız olmayacaktır.

Çeşitli bölümleri gözüpük bir bakış açısıyla yapay biçimde düzenlenen bu inceleme, Baudelaire’in şiirleri gibi düzyazılarında da neyin biricik olduğunu saptamak savında değildir; tam da indirgenemez olduğu için değer kazanan bir şeyi ortak bir ölçüte indirgemeye en ufak biçimde bile yeltenilmemektedir, zaten peşinen başarısız olurdu böyle bir girişim; bu giriş yazısını kaleme alan yazar, son sayfalarda ve de sırf benimsediği yordamın doğruluğunu sınamak amacıyla, elbette şiirin değil de, Baudelaire’in “şiir olgusu” dediği şeyi incelemeyi göze aldığı anda, bile bile, kapının eşliğinden öteye geçmez.

Aynı şekilde, zihinsel, hatta fizyolojik dışlıların nasıl işlediğini öğrenmek amacıyla en ufak bir kendini beğenmiş girişimde bile bulunmaz ve böylesi bir işe girişen kişinin saygınlığını sarsar, onu bir şey, “zavallı” şey durumuna düşürür, ama tümüyle duyarsız olmadığını göstermekte ısrar ederse ellerine herhangi bir merhamet eldiveni de geçirir. *Varlık ve Hiçlik*’in görüngübilimcisi için, ülküsel bir edebiyat ders kitabının “Baudelaire” bölümünü, duygulu ya da bilgiç bir üslupla kaleme almak nasıl söz konusu olamazsa, çoğu son derece aşağı düzeydeki açıklamalara bir tane de kendi işliğinden katmak amacıyla, örnek bir şair yaşamına patilerini yalancı bir iyilikseverlikle sokması da söz konusu olamaz. Tüm etkinliğinin elle tutulur ereği olarak bir özgürlük felsefesi kurmayı seçen Sartre, Baudelaire’in kişiliği

hakkında bilinenlerden insan olarak Baudelaire'in anlamını çıkartmayı seçti: başka deyişle, her insanın kendi "durumunun" tarihsel açıdan tanımlanmış duvarı dibinde, işin en başında ve de her an yeniden yaptığı gibi, kendi kendine ilişkin yaptığı seçimi –bunu olmak, şunu olmamak– ortaya koymak söz konusudur. Kimi en sert koşullarda bile ezdirmez kendini, kimiye işler kolayken çeker teslim bayrağını; Baudelaire'in, bizlere kara bahtı nedeniyle haksız yere bunalıtılmış, cehennemlik biri imgesi bıraktıysa da, kötü talih ile bir tür ortaklık kurmuş olduğu da doğrudur. Dolayısıyla, sofu ya da lütufkâr yaşamöyküsü yazarlarının iyi kurban Baudelaire'inden uzakta bulunduğumuz ve de bunun azizlere yaraşır bir yaşam olmadığı doğruysa, klinik bir vaka betimlemesi olmadığı da doğrudur; bu, daha çok, bir özgürlüğün, başka bir özgürlük sayesinde tanınmasını sağlayan, zorunlu biçimde görünüşe dayanan macerasının izini sürmektir. Çemberin dört kare olmasının olanaksızlığının –her şairin kendine özgü yolda ilerleyerek ulaşmak istediği varlık-varoluş kaynaşması– peşine düşmeyi andıran bir macera bu. Kanlı bölümleri olmasa bile, yine de tragedyayı andıran bir macera bu; iki kutbun, karışıklık ve şiddetli anlaşmazlığın, ertelenmesi olanaksız, üstesinden gelinmez ikiliğinin, bizim içinse kaynağın, itkisiyle başlayan macera. Bu yapıtın sonuç sözlerini alıntılarsak "*insanın kendi üzerinde yaptığı özgür seçiminin, alın yazısı dediğimiz şeyle tümüyle özdeş*" olduğu ve de rastlantının yeri yokmuş gibi görüldüğü macera.

Söz konusu savın –yazarın "kökensel seçim" dediği şeye ilişkin düşüncelerini başlıca postulat olarak kabul eden savın– kimilerince nasıl benimsenebileceğini bir kenara bırakırsak, Baudelaire gibi güç bir şairi bir şemaya yerleştirecek nesne olarak benimseyen akılsal bir yeniden kurma çabasında biraz ileri gidilmiş olamaz mı? Dahası, böyle bir bilince haneye tecavüz edercesine –böyle bir şey tasarlanırsa bile–

girmek, gayet basit biçimde kutsala saldırmak değilse bile, en uç durumda, biraz fazla serbest davranmak olmaz mı?

Bütün büyük şairlerin, insanlığın ötesinde, göğün ayrı bir katında yaşadıklarını, insanlık durumunun kendini en iyi biçimde yansıtacağı seçilmiş birer ayna olmak yerine, kendilerini insanlık durumundan mucize eseri kurtardıklarını ileri sürmekle birdir bu. Büyük şiir diye bir şey varsa, bunun sözcüsü olmak isteyenleri sorgulamak ve insan olarak neyi düşledikleri konusunda daha açık seçik bir düşünce edinebilmek için en derin yanlarına sızmaya çalışmak da doğru olacaktır. Ve de böyle bir şeyin peşindeyse, dinsel bir korkuya kapılıp dilimiz dolaşmadan –mantiğın kesin gücüyle olabildiğince donanıp– yanlarına gitmek, teklifsizce söylediğimiz *komşularımız* gibi –kendi tikelliklerine ne denli kıskançlıkla sarılsalar bile– davranmaktan başka yol var mı? Sartre’in girişimi –son derece cüretkar olduğuna kuşku yok– Baudelaire’in dehasına en ufak bir saygısızlıkta bulunmuyor, şiirin onda ne denli hüküm sahibi olduğunu –bu konuda ne denilirse denilsin– bilmezlikten de gelmiyor.

Adım atmanın yasaklandığı bir alan –akılcılığın işe yaramadığı, şiir olarak şiir alanı– olarak kalmış olsa bile, bu şiir bize kadar bir elin yönlendirdiği kalemin ürünü olarak geldi; bu elin kendisi de, yazı yoluyla, bir adamın belirli bir hedefe nişan almasıyla harekete geçmişti. Okumayı bilen, okuduğu da düşünmesine neden olan her bireye, zekâsının olanaklarını böyle bir amacı aydınlatmak için seferber etme hakkını tam olarak vermek gerekir kuşkusuz. Kimi ayrıcalıklı varlıkların neyin peşinde olduklarını daha kesin biçimde anlayarak, son kertede, kendisinin neyin peşinde olduğunu aydınlatmaya yönelik benzer girişimler başkasının alanına adım atıp hakaret etmek anlamına gelmez. Üstelik, daha güçlü bir ışık karşısında ayakta kalamayacak çelimsiz sirlara bel bağlayanlar dışında, kimse de bu girişimler nede-

niyle herhangi bir şeyin gerçek şiire sığrayıp çürütebileceğine inanmaz; gerçek şiirin, dayandığı insan varlığını, yaklaşık olduğu kadar kaçınılmaz da olan, her yeni kavrayış biçimi, bu varlığın daha derin yankılanmasına neden olur bir tek.

Şiire –kendisinin de itiraf ettiği gibi– bu kadar yabancı olan ve tutkulu şiir yandaşlarına karşı –örneğin, *Edebiyat Nedir?* adlı denemesinde alelacele gerçeküstücülüğün idam kararını vermesi– zaman zaman, en azından eşi görülmedik ölçüde katı olabilen Sartre’ın hesabına, burada, Baudelaire’in yapıtının çok bilinmeyen bazı nağmelerini seslendirmiş ve önünde sonunda, en yüce anlamıyla efsane sayılacak bir yaşamın “talihsizlik”ten başka bir şey olmadığını göstermiş olmayı da eklemek gerekir; efsane kahramanı, alın yazısını kendi iradesine göre biçimlendirir, kaderi kendi heykelini yontmak zorunda bırakır sanki.

Michel Leiris





i t h a k i

“Hak ettiği gibi yaşayamadı.” Baudelaire’in yaşamı, bu teselli edici sözün görkemli bir örneği gibi görünüyor. Kuşkusuz ne bu anneyi, ne ömür boyu katlandığı bu rahatsızlığı, ne bu vasi mahkemesini,* ne bu cimri metresi ne de bu frengiyi hak etmişti. Hele erken ölümünden daha haksız ne olabilir ki? Ancak, düşününce, bir kuşku beliriyor insanda: Çünkü Baudelaire’in kendisini de incelersek, o da kusursuz ve görünüşe bakılırsa çelişkisiz değil: bu yoldan çıkmış adam bir daha geri dönmemesine, en bayağı ve en keskin ahlâki benimsemiş; bu ince ruhlu kişi en sefil fahişelerle düşüp kalkmıştır, onu Louchette’in zayıf bedeni yanında tutan ise sefaletten aldığı tattır ve de “korkunç Yahudi kızına” beslediği aşk, daha sonraları Jeanne Duval’e duyacağı aşkın bir ön-biçimlenişi gibidir; bu yalnız adam dehşet derecede korkar yalnızlıktan, hiç yalnız çıkmaz sokağa, bir yuva özlemi, bir aile özlemi içindedir; çalışıp çabalamayı savunan bu kişi, kendini düzenli bir çalışmaya zorlayamayan “iradesiz” biridir; seyahate çıkmaya çağırır herkesi, insanların yer değiştirmesini ister, bilinmeyen ülkelerin düşünüyü görür, ama Honfleur’e gitmeden önce altı ay tereddüt eder ve de yaptığı

* Baudelaire babasından kalan mirası hesapsızca harcamaya başlayınca 1844 Temmuzunda vasi mahkemesi tarafından denetlenir ve servetinin noter Bay Ancelle tarafından yönetilmesine karar verir: Baudelaire’e ayda 250 Frank verilecektir.

tek yolculuk uzun bir işkence gibi gelir ona; kendisine göz kulak olmakla görevlendirilen ciddi kişilere nefret, hatta kin besler, ama yine de onlardan kurtulmaya çalışmaz, kendisini baba gibi azarlamalarını duymak için hiçbir fırsatı kaçırmaz. Öyleyse, sürdüğü yaşamdan bu denli farklı mı acaba? Ya yaşamını hak ettiyse? Ya bu basmakalıp düşüncelerin tersine, insanlar ancak hak ettikleri yaşamı buluyorlarsa? Daha yakından eğilmek gerek bunun üzerine.

Babası öldüğünde, Baudelaire altı yaşındaydı, annesine hayrandı; büyülenmiş, ilgi ve ihtimamla çevrili bu çocuk gerçi bir kişi olarak var olduğunu bilmiyordu daha, ama kendini annesinin bedeni ve ruhuna, bir tür ilkel ve gizemli katılışla bağlı duyuyordu; annesiyle kendisinin birbirlerine duydukları karşılıklı sevginin tatlı ılıklığında kendini yitiriyordu; bir yuvadan, bir aileden başka bir şey değildi bu, en- sest içinde yaşayan bir çiftti bu. Daha sonraları: “Hep sende yaşıyordum, yalnız benimdin. Hem bir put, hem bir arkadaşın sen,” diye yazacaktır annesine.

Bundan daha iyi yansıtılamazdı bu kutsal birliğin kimliği: anne bir puttur, çocuk da onun kendisine duyduğu şefkatle *kutsanmıştır*: kendini, gezgin, belirsiz ve üstünlükçü bir varoluş gibi hissetmek bir yana, *hukuk tarafından tanınmış çocuk* diye düşünür. Hep annesinde yaşar: bu da, Baudelaire’in bir tapınağa sığındığı, kutsal varlığın bir belirişinden, kendi ruhunun küçücük değişmez bir düşüncesinden başka bir şey olmadığı, olmak istemediği anlamına geliyor. İşte, gerekli ve haklı olarak var olduğunu sandığı bir varlık içinde tümüyle eridiği için, her türlü kaygıya karşı korunmuştur, mutlak içinde erimektedir, *doğrulanmıştır*.

Kasım 1828’de bunca sevilen kadın bir askerle evlenir yeniden; Baudelaire bir yatılı okula verilir. Baudelaire o ünlü “kırılışını” da o tarihte yaşar işte. Crepet bu konuda, Buisson’un çok anlamlı bir sözünü aktarır: “Baudelaire’in

çok nazlı, çok ince, benzersiz ve yumuşak bir ruhu vardı; yaşamın ilk darbesiyle kırıldı.” Varoluşunda katlanamayacağı bir olay yer alıyordu: bu da, annesinin ikinci kez evlenmesiydi. Bu konuda söyleyecekleri bitmek tükenmek bilmezdi, korkunç mantığı da hep şu biçimde özetlerdi bu durumu: “İnsanın *benim gibi* –benim gibi imalıydı– bir oğlu olursa ikinci kere evlenilmez.”

Bu ani kopma ve ondan doğan elem, hiçbir geçiş yaşamadan kişisel varoluş içine attı onu. Daha az öncesine kadar, annesiyle oluşturdukları çiftin tek ve dinsel yaşamıyla dopdoluydu. Bu yaşam, alçalan bir deniz gibi, onu yalnız ve kupkuru bırakarak çekilip gitti; böylece Baudelaire varoluşunu doğrulayan nedenleri de yitirmiş oldu; duyduğu utanç içinde tek bir kişi olduğunu, varoluşunun kendisine boşu boşuna verildiğini anladı. Kovulmanın öfkesine, derin bir kırgınlık duygusu birbirine karıştı. O dönemi düşünerek, *Mon cœur mis à nu*'de* şöyle yazacaktır: “Ta çocukluğumdan beri *yalnızlık* duygusu. Aileye rağmen –özellikle de, arkadaşlar arasındayken– sonsuza dek yalnız bir kader duygusu.” İçinde bulunduğu bu yalıtılmışlığı, daha o zamandan itibaren bir *alın yazısı* gibi görüyordu. Bu da, söz konusu yalıtılmışlığa geçici olmasını dileyerek edilgence katlanmakla yetinmediği anlamına gelir: tam tersine kudurmuşçasına üstüne atılır bu yalıtılmışlığın, onun içine kapanır ve buna mahkûm edildiğine göre, en azından mahkûmiyetinin kesin olmasını ister. Bu aşamada Baudelaire'in kendi üzerinde yaptığı kökensel seçmeyle, her birimizin özel bir durumda ne olacağımıza, ne olduğumuza karar verecek olan o mutlak bağlantıyla karşı karşıya geliriz. Terk edilmiş, atılmış olan Baudelaire, bu yalıtılmışlığı üstlenmek istedi. Katlanmak zorunda kalmasın diye, hiç olmazsa bu kendinden ol-

* *Çırlıçıplak Yüreğim.*

sun diye yalnızlığı kendisi talep etti. Bireysel varoluşunu örten perdenin apansız sıyırılmasıyla *başka biri* olduğunu *hissetti*, ama bu başkılığı aşağılanma, hınç ve gurur içinde olumladı ve benimsedi. Bundan böyle, inatçı ve kederli bir anında hiddetlenip *başka biri kıldı* kendini: birlikte tek bir kişi oldukları ve kendisini başından atan annesinden *başka biri*; kaygısız ve kaba arkadaşlarından *başka biri*; yalnızlığın en uç noktaya taşınmasının verdiği *hazza varıncaya* dek biricik, *dehşete varıncaya* dek biricik *hissetti* kendini, öyle hissetmek istedi.

Ama yaşadığı bu terk edilmişlik ve ayrılma deneyiminin, kendisini hemen benzersiz kılacak herhangi bir pek özel yeni erdem keşfedilmesi gibi olumlu bir sonucu da olmadı. Ama hiç olmazsa, bütün öteki siyah karatavuklarca lanetlenmiş olan beyaz karatavuk, gözücuyla, kanatlarının beyazlığına bakarak avutabilir kendini. Oysa, insanlar hiçbir zaman beyaz karatavuk değildir. Bu terk edilmiş çocuğun içindeki, tümüyle biçimsel bir başkalık duygusudur: bu deneyim bile onu başkalarından ayıramayacaktır. Her kişi çocukluğunda, kendi bilincinin apansız ve şaşırtıcı biçimde ortaya çıktığını gözlemiştir. Gide bunu *Si le grain ne meurt*'de* yazmıştı; ondan sonra Maria Le Hardouin *La Voile noire*'da** söz etmişti. Ama kimse, Hughes'un *Un cyclone à la Jamaïque*'te*** söz ettiği kadar güzel değinmedi bu konuya: "(Emily) geminin tam burnunda, bir köşecikte kendine bir ev yapma oyunu oynamıştı... bu oyundan bıkmış, amaçsızca kış tarafa gidiyordu, ansızın aklına *kendisinin kendisi* olduğu gibi sarsıcı bir düşünce geldi... Şimdi Emily Bas-Thornton oluşuna bir kez iyice inanınca, bu şaşırtıcı olayın neler içerdiğini ciddi olarak araştırmaya koyuldu... Hangi irade karar vermişti

* *Tohum Ölürsa.*

** *Siyah Örtü.*

*** *Jamaika'da Bir Fırtına.*

onun dünyadaki bütün bu varlıklar arasında, zamanı oluşturan bütün bu yıllar arasında şu belirli yılda doğmuş olan şu tikel varlık, Emily olmasına... Kendisi mi seçmişti acaba? Yoksa Tanrı mı? Ama belki de Tanrı kendisiydi... O güne dek bütününü hiç ayrılmadığı bir ailesi, belli sayıda erkek ve kız kardeşleri vardı: ama böyle ansızın ayrı bir kişi olduğu duygusunu kazandığı bu anda, artık şu gemi kadar yabancı geliyorlardı ona...Birden dehşete kapıldı: biliniyor muydu acaba? Demek istiyordu ki, onun bir belirli kişi, –herhangi küçük bir kız değil de– Emily –hatta belki de Tanrı– olduğu biliniyor muydu acaba? Nedenini bilmesede, bu düşünce karşısında dehşete kapılıyordu... Ne pahasına olursa olsun, bir sır olarak kalmalıydı bu...*

Bu sarsıcı sezgi tümüyle boştur: çocuk herhangi bir kişi olmadığı inancına varmaktadır, oysa tam tersine bu inanca vararak herhangi biri olmaktadır. Başkalarından başkadır, bu kesin; ama bu başkalarının her biri de aynı şekilde başkadır. Ayrılma konusunda katıksızca olumsuz bir deneyim yaşadı çocuk ve bu deneyim, öznelğin evrensel biçimini, Hegel'in Ben = Ben eşitliğiyle gösterdiği kısır biçimi alıverdi. Korku veren ve bedelini ödemeyen bir buluş neye yarar? Pek çokları çarçabuk unutmaya çabalar bu buluşu. Ama umutsuzlukta, öfkede, kıskançlıkta kendisiyle karşılaşan çocuk tüm yaşamının eksenine kesinlikle tikel olduğu yolundaki değişmez düşünceyi koyacaktır. Annesiyle babasına, “Sizler beni kovdunuz, kendimden geçtiğim o yetkin bütünden dışarı attınız, ayrı var olmaya mahkûm ettiniz,” diyecektir. “Madem öyle, size karşı ben üstleniyorum bu varoluşu şimdi. Sonradan beni yeniden kendinize çekmek, içinize almak istesenez bile, olmayacak bu; çünkü herkes karşısında ve herkese rağmen kendi bilincime vardım...” Kendisine eziyet edenlere, okul arkadaşlarına, sokak yosmalarına da, “Ben

* *Un cyclone à la Jamaïque*, Plon, 1931, s. 133. (ç.n.)

başka biriyim. Bana acı çektiren hepinizden başka biriyim. Bedenime eziyet edebilirsiniz, ama 'başkalığıma' edemezsiniz..." der. Bu açıklamada hem hak arama hem de meydan okuma vardır. Başka biri: başka olduğu için menzil dışında kalan, daha şimdiden nerdeyse öcü alınmış biri yani. Her şey onu terk edip gittiği için, kendini herkese yeğler. Ama her şeyden önce bir savunma edimi olan bu yeğleme, bir bakıma, bir çileciliktir de, çünkü bu edim çocuğu kendi katıksız bilinci ile karşı karşıya getirir. Soyutun yiğitçe ve öç alırcasına seçilmesi, umutsuzca ayıklanma, hem bir vazgeçiş hem de isteyiş olan bu yeğlemenin bir adı var: gurur. Ne toplumsal ayrılıkların, ne başarının ne de bilinen bütün üstünlüklerin, kısacası bu dünyadaki hiçbir şeyin beslemediği, tersine mutlak bir oluş, nedensiz önsel bir seçme olarak ortaya çıkan ve başarısızlıkların yıkabileceği, başarının da destekleyebileceği bir düzeyin çok üstünde yer alan Stoik metafizik bir gurur.

Katkısız olduğunca mutsuz bu gurur; çünkü boşu boşuna çalışır ve kendinden beslenir; hiç doymaz, hiç yatışmaz, kendini olumladığı edimde tüketip bitirir kendini; temelindeki fark, boş ve evrensel bir biçim olduğu için hiçbir şeye dayanmaz, havada kalır bu gurur. Oysa, çocuk farklılığının tadını çıkartmak ister; nasıl kardeşini babasından farklı hissediyorsa, kendini de kardeşinden farklı *hissetmek* ister: görmeyle, dokunmayla kavranılan ve katkısız bir sesin kulaklarınızı dolduruşu gibi içinize dolan bir *biricikliği* düşler. Katkısız, biçimsel farkı, ona daha derin ve *olduğundan* ayrılmayan bir tikelliğin simgesi gibi görünür. Kendi üzerine eğilir, külenği, sakın, hep aynı *hızla* akan bu ırmakta kendi hayalini yakalamaya çabalar, kendi doğası denen bu gizli zemini yakalayabilmek için isteklerini ve öfkelerini gözler. Ve yorulmak bilmeden mizacının değişimleri üzerine topladığı bu dikkatle yavaş yavaş Charles Baudelaire olmaya başlar bizler için.